Baptistická encyklopedie: 111. Ferdinand Křivánek 1864 -1951

Zakladatel a první kazatel baptistického sboru na Svaté Heleně v Českém Banátu v Rumunsku.

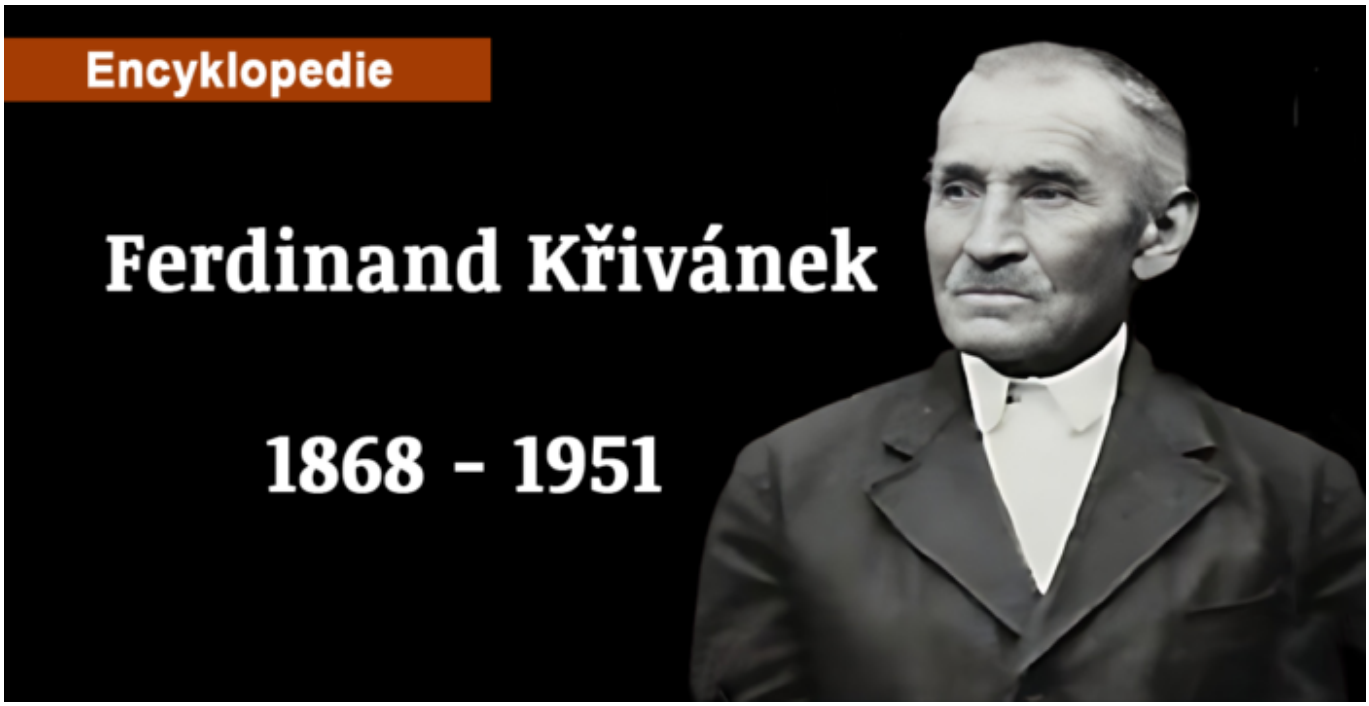

Baptistická encyklopedie

Ferdinand Křivánek st.

Ferdinand Křivánek 1864 -1951

Ferdinand Křivánek se narodil roku 1864 na Svaté Heleně. Jeho dědeček Jan Křivánek (1819) přišel se svými rodiči na Svatou Helenu v roce 1823 jako čtyřletý chlapec. Byl pokřtěn jako dítě v Evangelickém reformovaném sboru helvetského vyznání na svaté Heleně, byl členem tohoto sboru stejně jako jeho rodiče. Ferdinand Křivánek se oženil se Sofií Boháčkovou (1868 – 1962).

Ještě v 90. letech 19. století na Svaté Heleně vedle sebe stály pouze dvě náboženské skupiny – katolíci a reformovaní evangelíci.

Ve druhé jmenované dochází po působení faráře Svobody a Chorváta, budoucího jednatele budapešťského centra abstinenčního spolku Modrý kříž, k rozkolu vyvolanému přijetím částí sboru některých věroučných zásad, zdůrazňujících praktickou víru a asketickou morálku věřících.

Většina těchto obrácených odchází v důsledku hledání nábožensky „zaslíbenějšího“ místa k životu do Bulharska, kde záhy stojí u vzniku obce Vojvodovo.

Zbylá část se pod duchovním vedením důsledného biblisty Petra Kýšky, misionáře abstinenčního spolku Modrý kríž z pod Tatier na Slovensku, shromažďovala po domech ke skupinovým náboženským setkáváním a stala se obsahem víry, zdůrazňující přihlášení se k probuzenecké tradici a asketické morálce, misijní probuzeneckou skupinou.

Petr Kýška udržoval důležité přeshraniční kontakty se sestrami Royovými a s dalšími významnými postavami probuzenectví na Slovensku, pražským ústředím Svobodné reformované církve, dokonce i s obrácenými krajany z Vojvodova, kteří jej také často navštěvovali (Míčan 1931, 91).

Ferdinad Křivánek prožil obrácení a připojil se ke skupině svobodných reformovaných, která záhy založila sbor Svobodné reformované církve na Svaté Heleně. V tomto sboru sloužil jako presbyter až do roku 1921.

Se skutečným baptismem se Svatá Helena seznámila až po první světové válce působením frontových navrátilců, *„do tý doby nikdo nevěděl o křtu dospělejch“.*[1]

Během světové války se někteří obrácení ze Svobodné reformované církve seznamují s učením baptistů, kteří začátkem 20. let zakládají sbor v sousední rumunské obci Coronini. Význam a vliv baptismu pro další události v obci je nutné spatřovat v novém obsahu, který jeho šíření „aktivizovalo“.

Baptismus zasel semínko věroučných otázek, jejichž zodpovězení stálo na bedrech každého jednotlivce. Právě proto se například věroučná otázka křtu dětí stala ústřední otázkou, která rezonovala v denominačních sporech napříč všemi skupinami protestantského vyznání na Svaté Heleně (reformovaných evangelíků, svobodných evangelíků a baptistů).

V nedaleké rumunské obci Coronini i v dalších působil misijně velmi aktivní baptistický sbor z Nové Moldavy, kde se Ferdinand Křivánek ve svých 57 letech nechal na vyznání své víry pokřtít.

Ferdinnand Křivánek s rodinou

Podle helenské tradice přitom předpokládal, že nadále zůstane ve „svobodné církvi“, vedení baptistického sboru v Nové Moldavě jej však přesvědčilo o potřebě založit vlastní baptistickou skupinu na Svaté Heleně, která by se scházela u něho doma.

Dům Ferdinanda Křivánka v ulici Na Brnici na Svaté Heleně, kde se baptisté od roku 1921 scházeli k

bohoslužbám.

Vedl tedy baptistické bohoslužby ve svém domě na dolním konci Englicka v ulici Na Brnici. Zpočátku se bohoslužeb účastnila jeho rodina. Postupně přibývali další příbuzní.

Ještě v roce 1929 však byla baptistická skupina omezena jen na okruh pěti rodin, příbuzenskými vazbami spojených s Ferdinandem Křivánkem.

Z obsáhlých zpráv evangelického kazatele Františka Poláka[2] je možné vytvořit obraz událostí spojených se zánikem Svobodné reformované církve na Svaté Heleně, který byl dosud chápán jako důsledek státního zákazu svobodných a vznikem baptistického sboru.

Nově dostupné výpovědi svědčí spíše o vzrůstu vlivu baptistické misie Ferdinanda Křivánka a jeho příbuzných, která vedla ke konfliktu těchto dvou náboženských skupin rozdělených otázkou křtu dětí a vzájemnými osobními spory.

Ve světle Polákových zpráv byl příčinou rozkolu uvnitř svobodných latentní konflikt způsobený důsledným požadavkem Petra Kýšky na osobní probuzení ve víře, tak jak je na něm probuzenectví založeno (Katuščák a kol. 1994).

Z výpovědi je patrné, proč evangelický kazatel Prudký nazval kazatele Svobodné reformované církve Petra Kýšku *„otcem baptismu“* na Heleně.

„Problematický [je] napjatý vztah mezi Kyškou a mládeží, ta se kostelu vyhýbá, již jako kazatel svobodné ref. církve mládeži zakazoval vstup do kostela – vadí mu, že nejsou obráceni, stejně jak mladí ref., proto došlo k rozkladu ve svobodné církvi.

Kyška totiž vyloučil ze sboru na rok ženu presbytera Ferdinanda Křivánka, když přes zákaz poslala na shromáždění svoji dceru.

To vedlo Ferdinanda Křivánka k vystoupení ze svobodné církve a zakládá sbor baptistický, z podobných důvodů se k němu se pak přidala větší část sboru, Kyškovi zůstalo věrno jen skupinka žen!“

„Ve skutečnosti příčinou rozkladu svobodných byla kázeň, kterou Kyška prováděl krajně nerozumným způsobem na Křivánkově ženě a dceři.

Velmi zarážející jest v jeho vzpomínkách psaných v době, kdy už působil v kostele reformovaném, že viní církev ref. ze sobecké církevní politiky, jako by církev reformovaná usilovala jenom o trhání kořisti ze svobodného sboru na Heleně. [3]

Činíme vzhledem ke Kyškovi tento závěr:

Příčinou rozkladu svobodné ref. církve na Heleně nebyl v prvé řadě zákaz ke shromažďování, nýbrž naprostý úpadek duchovních sil. Svobodná církev ztratila svou vinou mládež. Mezi členstvem navzájem a sborem a Kyškou byly neutěšené vztahy.“

Trianonskou mírovou smlouvou z roku 1920 byl rakousko-uherský Banát rozdělen mezi Maďarsko, SHS (Jugoslávii) a Rumunsko, přičemž Svatá Helena připadla poslednímu jmenovanému státu.

Rumunské náboženské zákony však existenci svobodných reformovaných nepovolovaly a četníci jim

tudíž v roce 1924 modlitebnu zavřeli.

Petr Kýška se proto zprvu snažil celý svůj sbor převést k baptistům, vědom si, že vzájemné věroučné různice nejsou velké.

Téhož roku tedy pozval z Čech kazatele Dostála, který pokřtil 27 „obrácených“ dospělých v potoce nad obcí.

Rumunští baptisté je podle něj však mezi sebe nepřijali. Na Heleně dodnes žije negativní vzpomínka, jak se po Dostálově odjezdu všichni sešli ke společné bohoslužbě, rumunský kazatel však podal Večeři Páně jen kroužku okolo Ferdinanda Křivánka. [1]

A protože Kýškovi svědomí v dalších stycích s baptisty bránilo, odmítl jejich nabídku kázat v jejich shromáždění a na radu českého ústředí Svobodné reformované církve v roce 1927 natrvalo přijal kazatelský úřad v evangelickém reformovaném kostele.

Na počátky baptistického sboru vzpomíná ve svých vzpomínkách *SVATÁ HELENA – Památka ze starých časů* [4] člen baptistického sboru na Svaté Heleně Václav Černík st.:

V roce 1921, kdy po rozpuštění Svobodné reformované církve k nám přicházeli rumunští bratři, kteří kázali pokání a křest dospělých. Práce těchto bratří baptistů se šířila. Bylo to cosi nové i pro nás Čechy na Svaté Heleně, když jimi bylo zvěstováno pokání a křest a to, že Pán Ježíš kázal jako moc mající a ne jako zákoníci.

Do toho času jsme my křest dospělých neznali. Pán Ježíš Kristus řekl, *kdo uvěří a pokřtí se bude spasen*. Malé dítě nevěří, ani s ním neděláme žádné závazky.

Bratr Křivánek Ferda byl věřícím mnoho let a byl na své přání pokřtěn v Dunaji na Coronini roku 1921 kazatelem Dražilou z Božovic a to večer, protože úřad nepovolil veřejný křest. Tak bratr Křivánek byl prvním. Ze začátku chodíval do shromáždění na Coronini. Po krátkém čase začal být těmito bratřími navštěvován.

K návštěvám jsme byli zváni my Černíkovi, Boháčkovi, Mockovi a jiní. To trvalo rok i více. V roce 1922 jsem se přihlásil, že se také nechám pokřtít. Dalši byli Boháčkovi starší, Kateřina Křivánková (manželka syna Ferdinanda Křivánka) a Barbora Kučerová z Lupkové.

Pokřtěni jsme byli 23. srpna 1923 v Nové Moldavě bratrem Šuvecem. Dále jsme se shromažd’ovali u Křivánků a roku 1923 byl bratrem kazatelem lliem Craiovanem založen sbor bratří baptistů na Svaté Heleně s pěti členy.

Byli to Křivánek Ferda, Boháčkovi Josef a Anna, Kateřina Křivánková a Václav Černík. Roku 1924 byli pokřtěni další bratři a sestry: manželé Hrůza František a Kristýna (později se odstěhovali do Argentiny), manželé Boháček Tomáš a Anna. Tento křest byl vykonán v Sikovicích.

Na žádost bratří ze Svobodné církve, pokřtěných bratrem kazatelem Dostálem, kteří se ještě nepravidelně shromažd’ovali ve staré modlitebně, jelikož neměli povolení se shromažd’ovat, jsme byli povoláni ke spolupráci s tou naději, že dojde ke spojení.

Ke spojení však nedošlo, poněvadž bratr Kyška ze Svobodné církve odepřel sloužit bratřím baptistům a ostatním. Byl vyzýván staršími rumunskými bratry, aby pracoval jako kazatel, aby se nechali organizovat (bratří ze Svobodné reformované církve k baptistům), že bude podporován misií bratří baptistů.

K tomu tedy nedošlo a společná věc se musela opustit.

Z 18 duší, pokřtěných kazatelem Dostálem, byla později většina přijata do sboru bratří baptistů kazatelem Craiovanem.

Kazatel Craiovan nám sloužil 1x měsíčně Večeří Páně a vykonával Křest svatý a to po dobu 27 let, když si ho v roce 1948 Pán povolal do odpočinutí lidu Božího ve věku 52 let v Temešváru.

„Dnové moji byli rychlejší byli nežli člunek tkalce, nebo stráveni jsou bez prodlení. " Job 7, 6

První členové baptistického sboru na Svaté Heleně sourozenci Hrůzovi (zleva Amalie, Kateřina, Jakub, Petr a Jiří).

Stanislav Klíma ve své publikaci *Čechové a Slováci za hranicemi* [5] uvádí, že Ferdinand Křivánek byl v roce 1925 kazatelem baptistického sboru na Svaté Heleně:

učitel Frant. Karban a jeho choť. Obec má dva kostelíky: katolický a evangelický. Katolíky navštěvuje jednou za čtvrt roku německý kněz z Nové Moldavy. Evangelíci mají farářem od roku 1924 Pavla Potočka. Shromažďují se však ještě ve zvláštních shromážděních Modrého kříže, kde jim káže rolník (Slovák) Peter Kyška. Baptistickým

Svatá Helena.

kazatelem je rolník Ferdinand Křivánek. Starostou obce je rolník Josef Švejda. V obci není hostince ani analfabetů. Je to výsledek dlouholeté práce tamního učitele J. Schlögla, jehož jeden syn je nyní profesorem v Temešváru, druhý správcem školy v Čeklýsi na Slovensku. Kraj je hornatý, chudý a neúrodný.

Baptistický sbor na Svaté Heleně se koncem dvacátých let přestal scházet v domácnosti Ferdinanda Křivánka.

Získal prázdnou místnost v domě v ulici Na Brnici, který vlastnila rodina Mockova a na jehož dvoře byla tkalcovna, manufaktura na výrobu plátna. Místnost byla větší, prostě vybavená, kromě lavic byl v popředí místo kazatelny starý stůl, za kterým sloužící bratři kázali.

Baptistická modlitebna na Svaté Heleně (nynější stav)

Ve třicátých letech si baptistický sbor postavil vlastní modlitebnu, která byla otevřena v roce 1936, a ve které působil až do sedmdesátých let.

Evangelický kostel na Svaté Heleně, který dnes užívá baptistický sbor.

V roce 1982 předali zbývající členové Evangelické reformované církve baptistům k užívání evangelický kostel. Tento kostel užívají baptisté na Svaté Heleně dodnes.

Baptistický křest v tůni na Svaté Heleně ve 30. letech.

Baptistický křest v potoce na Topolici na Svaté Heleně v roce 1953 (křtěná je Marie Eliášová/Křivánková)

Baptistický sbor na Svaté Heleně se ve třicátých letech dvacátého století rozrůstal. K baptistům postupně přešli všichni členové sboru Svobodné reformované církve.

Jediné, co je spojovalo, byl křest dospělých věřících. Ostatní dogmatické zásady a věroučnou praxi kalvínského vyznání si přinesli k baptistům s sebou a zůstávají mezi nimi dodnes.

Petr Kýška se vrátil do Evangelického reformovaného sboru helvetského vyznání, kde nějaký čas kázal, ale nakonec se odstěhoval za svou dcerou do Argentiny.

Jako poslední v 70. letech vstoupili do baptistického sboru na Svaté Heleně členové Evangelické reformované církve helvetského vyznání.

Kazatelskou službu v baptistickém sboru na Svaté Heleně po Ferdinandovi Křivánkovi postupně přebírali mladší obdarovaní bratři.

Ferdinand Křivánek sloužil ve sboru do konce svého života jako starší sboru a zejména osobitým způsobem pokračoval ve své misijní činnosti v obci Svatá Helena, kterou byl znám. Koho potkal, s tím se pustil do osobního rozhovoru o duchovních věcech.

Získal si za to mírně hanlivou přezdívku „dojduch“, která v rumunsko-českém jazyce charakterizuje způsob, jakým své misijní rozhovory navazoval: „Zdali pak víš, že jsou dva duchové? Zlý a dobrý. Kterému ty sloužíš?“

Ferdinand Křivánek zemřel ve věku 87 let v roce 1951 na Svaté Heleně, kde je i pohřben na zdejším hřbitově. Jeho manželka Sofie zemřela v 94 letech o jedenáct let později v roce 1962.

Poznámky:

[1] Výpověď Aloise Hrůzy vulgo Brabec, viz pozn. č. 1. Srv. též Kýška, P.: *Ze vzpomínek*, str. 108

[2] Zpráva Františka Poláka z 22. srpna 1931.

[3] Mluví o Kýškově publikovaném svědectví (Míčan 1931, 112), což mimo jiné ukazuje na fakt, že Míčanův spis byl na Heleně rozšířený.

[4] Václav Černík st., *SVATÁ HELENA – Památka ze starých časů*, Cheb, 1999

[5] Stanislav Klíma, *Čechové a Slováci za hranicemi*, Praha 1925 na str 125 -126

Štěpán Křivánek

Článek je součástí Baptistické encyklopedie a je průběžně doplňován a aktualizován.

Poslední aktualizace 10. 11. 2021

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku Baptisté – Česká republika nebo facebookovou skupinu Zpravodaj baptistických sborů